

Udmøntning af Kirkeistandsættelsesordningen 2026

Kirkeistandsættelsesordningen støtter 32 projekter på tværs af landet

Den 1. marts 2026 var der ansøgningsfrist for menighedsråd, der ønskede at søge midler til istandsættelsesprojekter via Kirkeistandsættelsesordningen 2026. Ved fristens udløb var der indkommet 48 ansøgninger om støtte til ministeriet, hvor af 39 ansøgninger levede op til de formelle krav.

Ministeren har besluttet, at der gives tilskud til 32 projekter. Projekterne er hver især udvalgt, fordi de har enestående national eller lokal betydning. Udvælgelsen er sket i samarbejde med Nationalmuseet, og den prioriterede rækkefølge fremgår af tabel 1. Nationalmuseets begrundelse for hvert projekt kan ses i alfabetisk rækkefølge efter tabel 1.

Generelt om Kirkeistandsættelsesordningen

Kirkeistandsættelsesordningen giver i år 26,4 mio. kr. i støtte til istandsættelsesprojekter i landets kirker fra staten.

Ordningen tilgodeser kun de projekter, der ud fra en faglig vurdering har størst lokal eller national betydning. Når ministeriet har modtaget ansøgningerne, sendes de over til Nationalmuseet, der bistår med vurderingen. På baggrund af Nationalmuseets indstilling træffer ministeren den endelige beslutning om hvilke kirker, der skal have støtte. Støtten udgør 35% af projektets samlede omkostning, dog maksimalt 3,5 mio. kr. Grænsen er indsat for at sikre, at få store projekter ikke kan dræne hele puljen på bekostning af mindre, men lige så støtteværdige projekter.

Tabel 1 - Tilskudsmodtagere og tilskudsstørrelse

Kirke	Tilskudsbeløb
Anholt Kirke	459.922 kr.
Christians Kirke (København)	105.081 kr.
Dronninglund Kirke	3.500.000 kr.
Dybe Kirke	1.332.093 kr.
Fjølstervang Kirke	514.281 kr.
Hammer Kirke	336.875 kr.
Harndrup Kirke	906.058 kr.
Hemmet Kirke	163.625 kr.
Holmstrup Kirke	217.000 kr.
Horne Kirke	3.357.430 kr.
Hygum Kirke	333.706 kr.
Hygum Kirke	1.068.441 kr.
Kasted Kirkegård	31.500 kr.
Kongsted Kirke	2.052.094 kr.
Korning Kirke	243.731 kr.
Kværndrup Kirke	686.438 kr.
Nørre Sandager Kirke	46.078 kr.
Skagen Kirke	2.559.972 kr.
Svindinge Kirke	282.188 kr.
Sønder Vium Kirke	439.906 kr.
Sønderholm Kirke	547.299 kr.
Søvind Kirke	717.263 kr.
Tjæreborg Kirke	121.694 kr.
Tranderup Kirke	853.125 kr.
Trans Kirke	796.163 kr.
Trinitatis Kirke (Fredericia)	805.000 kr.
Tønder Kirke	454.016 kr.
Tørring Kirke	377.595 kr.
Vig Kirke, tillæg	505.112 kr.
Vor Frue Kirke (Aarhus)	962.500 kr.
Ørum Kirke	1.359.431 kr.
Øse Kirke	308.429 kr.
i alt	26.444.044 kr.

Nationalmuseets vurdering af projekter støttet af kirkestandsættelsesordningen 2026 ses i alfabetisk rækkefølge nedenfor.

Anholt Kirke:

Anholt Kirke er i sin nuværende form fra 1818. På dette tidspunkt var dens umiddelbare forgænger, en sengotisk bygning, blevet ødelagt under Napoleonskrigene. For at kunne beherske Kattegat, havde englænderne i maj 1809 nemlig stormet og indtaget øen, som de herefter brugte til et stærkt befæstet fort. Et dansk forsøg på en generobring i 1811 mislykkedes, og englænderne besad Anholt frem til 1814. Kirken er en relativt lille, enkel bygning med kor, skib og tårn. Det indre står med fladt bjælkeloft. Det ældste stykke inventar er den romanske granitdøbefont. Altermaleriet af Jesus, der går på vandet på Geneserat sø, er fra 1890 og udført af J.E.C. Rasmussen, der fik en international berømmelse som den første Grønlandsmaler, dvs. som den første, der afbildede grønlandernes liv med både indfølelse og realisme. Kirkens enkelt udformede prædikestol er sandsynligvis fra dens opførelsestid.

Kirkens oprindelige skifertag blev i 1954 erstattet med et understrøget tegltag, som nu er stærkt utæt. Ved samme lejlighed fik kirken et varmeanlæg med oliefyret kalorifereblæser, som nu har sat ud. Takket være sin historie har Anholt Kirke en oplagt bevaringsværdi, og de tiltrængte tiltag er ubetinget støtteværdige, om end de ikke kan tildeles en topplacering i det i øvrigt stærke ansørgfelt.

Christians Kirke:

Christianskirken i København fra 1755-59 er en helt speciel kirke. Den blev opført til byens tyske menighed efter tegninger af Nicolai Eigtved, der dog døde i 1754, hvorefter byggeriet blev overtaget af først J.H. Dumreicher og derpå G.D. Anthon, der i 1769 tilføjede kirkens spir. Navnet Christianskirken stammer fra 1901. Kirken er en længebygning med høje, rundbuede vinduer og tårn over indgangen midt på den ene langside. Bygningens karakter af en rokokokirke giver sig primært til kende i det indre, der er opbygget som et teater med lukkede gallerier på de tre af rummets fire sider og et prædikestolsalter, dvs. en opbygning med prædikestolen over alterbordet og et orgel øverst, på den fjerde side, overfor indgangen. For at kirken skulle kunne klare sig i økonomisk henseende, fik den en underetage i form af en stor, åben gravkrypt med kapeller, som kunne købes af byens bedre borgerskab – og som også blev det. Kirken rummer derfor en overvældende rigdom af gravminder. To mindetavler over kendte københavnere fra 1700-tallets slutning findes i forhallen. Den ene er udført af C.F. Stanley over skibsreder Peter Appleby, den anden af Andreas Weidenhaupt over historiker P.F. Suhm og hans familie.

Christianskirken er af enestående national betydning og dens mange gravminder er en integreret del af dens historie. Det ønskede arbejde er derfor støtteværdigt.

Dronninglund Kirke:

Dronninglund Kirke er opført som kirke for benediktinernonneklosteret Hundslund. Efter reformationen blev klosteret omdannet til en herregård, som med dronning Charlotte Amalies overtagelse af stedet i 1690 fik navnet Dronninglund. Kirkens ældste del er skibet, der står i en detailrig teglstensarkitektur fra omkring 1200. Vinduerne i dens vestende er som et levn fra klostertiden i to etager. I årtierne omkring 1500 blev der tilføjet to store korsarme, et våbenhus og et højt, slankt tårn, og efter reformationen blev et kor fra samme

tid som skibet erstattet af et langhuskor. Det overhængende indre er rigt udstyret med kalkmalerier. Særligt kendt er en udsmykning fra 1500-tallets første årtier i kirkens søndre korsarm. Blandt en række bibelske motiver ses her en afbildning af middelalderens legende om de ni helte – en gavmild blanding af mytiske personer og personer, som virkelig havde levet. Kirken har en romansk granitdøbefont, men præges af, at den efter reformationen måtte have en helt ny indretning. Både den store altertavle og kirkens pulpiturer er fra omkring 1600, prædikestolen og herskabsstolene er bekostet af Hans Lindenov til det daværende Hundslund i 1500-tallets slutning, og de mange bænke rummer dele tilbage til 1500-tallet. Et dåbsgitter er fra 1700-tallet.

Dronninglund Kirke er af enestående national betydning og ansøgningen er støtteværdig, skønt arbejdet imod kirkestandsættelsesordningens krav allerede er indledt.

Dybe Kirke:

Dybe Kirkes historie går efter alt at dømme tilbage til 1000-tallet, eftersom den nuværende granitkvaderbygning synes at have afløst en træbygning på samme sted. Kirken, der har romansk kor og skib med spor af oprindelige vinduer og døre, samt gotisk tårn og våbenhus med en stor rundblænding på indgangssiden, står med bly på skib og tårn og tegl på kor og våbenhus. I kirkens indre er den største bevaringsværdi en righoldig kalkmaleriudsmykning af korhvelvet, udført i årtierne omkring 1550, formentlig ad flere omgange, og aldrig kalket over. Udsmykningen består, som typisk for sin tid, af ranker, der stedvis skubbes til side af en korsfæstelsesfremstilling, en indskrift, en Amor i et blomsterbæger osv. Da malerierne er sårbare overfor skiftende klimatiske forhold, er der opsat en glasdør mellem kor og skib for at holde korets klima stabilt. Kirkens ældste inventarstykker er det romanske granitalterbord med bevaret, såkaldt helgengrav, og den ligeledes romanske granitdøbefont. Et korbuekrucifiks fra omkring 1450 fik i 1921 et nyt korstræ og har siden tjent som alterprydelse. Over prædikestolen fra 1607 hænger en ældre fontehimmel. Stolestaderne er fra 1800-tallets første halvdel, med senere ændringer.

Ikke mindst korudsmykningen gør Dybe til et monument af enestående, national betydning, og de ønskede, tiltrængte tiltag, der også overvejer et fornyet arbejde med kalkmalerier og et gardin til beskyttelse af prædikestolen, er således støtteværdige.

Fjølstervang Kirke:

Fjølstervang Kirke er en typisk hedekirke. Den blev opført efter tegninger af arkitekt Vilhelm Ahlmann til brug for de mange nye kirkesøgende, der kom til i takt med hedens opdyrkning og blev indviet den 8. januar 1899. Kirken er yderst traditionelt udformet med en plan, der består af et kor og et skib samt et smallere tårn mod vest. Det hele er udført i røde mursten over en sokkel af granit, og i historistiske, romanske former med blandt andet rundbuede vinduer. Det indre dækkes af et fladt bjælkeloft. Et par rundbuede åbninger på hver side af korbuen referer til de middelalderlige sidealternicher, ligesom den søndre giver adgang til prædikestolsopgangen. Stort set alt kirkens inventar stammer fra dens opførelsestid.

Ansøgningen gælder dels en renovering af tårnets murværk, som fremstår med mange ødelagte og forvitrede sten, dels en fugtsikring til at modvirke opstigende grundfugt. Hertil kommer, at kirken ønskes udvidet med et dåbsvenerum og et toilet. Fjølstervang Kirkes historie giver den en lokal bevaringsværdi, og den del af det påtænkte arbejde, der angår tårnets reparation samt fugtsikringen, er yderst tiltrængt. Inkluderet tilbygningerne må ansøgningen dog prioriteres lavere end de mange ansøgninger i feltet, der gælder en decideret bevaring af værker af enestående national betydning.

Hammer Kirke:

Hammer Kirkes romanske dele omfatter kor med apsis, skib og tårn; alt udført i en blanding af kridt- og kalksten samt kampesten. Apsiden er usædvanligt fornemt udført med høje blændinger og et vindue, der oprindeligt var dekoreret med slyngornamenter af en meget tidlig type. Omkring 1500 er der tilføjet et

sakristi og et søndre våbenhus, begge af munkesten, foruden et nordre våbenhus af kampesten og granitkvadre. Det overhængende indre domineres af træskårne inventarstykker, som billedskærer Abel Schrøder fra Næstved udførte i 1600-tallets midte. Fra før hans tid findes dog både en romansk døbefont af granit, en alterbordsforside fra 1504, et korbuekrucifiks fra omkring 1525, hele tre dørløje fra 15-1600-tallet og en del af stolestaderne. Abel Schrøders arbejder omfatter altertavlen, der er fra 1642 og, som typisk for hans tavler, har relieffer af nadveren og korsfæstelsen og en sejrende Kristus på toppen. Desuden prædikestolen, der er fra 1667, som bæres af en Mosesfigur og som er udsmykket med motiver fra Jesu barndomshistorie; den øvrige del af stoleværket samt tolv figurer, der blev skåret til et pulpitur i 1667, og som nu står på orgelpulpituret.

Hammer Kirke har givet navn til sit herred og er en tydeligvis ret tidlig kirkebygning. Dette og de mange Abel Schrøder-værker giver den en nationalt betydningsfuld bevaringsværdi. De ansøgte, tiltrængte arbejder må således betegnes som støtteværdige.

Harndrup Kirke:

Harndrup Kirke er i ansøgningen beskrevet som en renæssancekirke, men dens historie går mindst 400 år længere tilbage. Både dens kor og dens skib stammer således fra 1100-tallet, og hertil blev der omkring 1500 føjet et våbenhus, ligesom skibet blev forlænget med henblik på opførelsen af et tårn. Der kom dog aldrig noget tårn i vest, men der blev sat ét af bindingsværk oven på våbenhuset. Det blev i 1850'erne bygget om i mur og fik pyramidetag med et spir på toppen. Tårnets oprindelige nordfacade har stået i hvid kalk med røde prikker. Kirkens indre har fladt bjælkeloft. Dens ældste inventarstykker er et romansk alterbord, en romansk granitdøbefont, et højgotisk korbuekrucifiks og en jernbunden kirkedør udført af en vis Per Smed i 1505. Altertavlen er ligesom alterbordspanelet og korets vægpaneler fra renæssancen, mens alterskranken, der fuldender indtrykket af det ualmindeligt harmoniske alterparti, er fra 1738. Kirkens prædikestol er en del af den store prædikestol, som billedskærer Jens Asmussen udførte til Sankt Knuds Kirke i Odense i 1591. Da stolen i Odense i 1758 blev udsorteret, blev den nemlig splittet op på en måde, så dens materialer rakte til prædikestole i hele tre mindre kirker. Bænkene rummer store dele af et stoleværk fra 1651. Harndrup Kirke har en betydelig lokal værdi, og de arbejder, der ønskes udført, er tiltrængte og støtteværdige.

Hemmet Kirke:

Hemmet Kirke har romansk kor og skib, begge dele af granitkvadre med rå kamp og tuf i de øvre partier, et sengotisk sakristi af genanvendte granitkvadre og tegl og et sengotisk tårn, der helt igennem er af tegl, og som lidt usædvanligt er placeret ud for kirkens norddør. Stenen over korets bevarede, om end blændede vindue har to udhuggede, modstillede dyr som symboler på alt det onde, der lurar på at trænge ind gennem kirkens åbninger. I det indre står koret overhængende, mens skibet har fladt træloft. Korhælvningen har en dekorativ kalkmaleribemaling. Kirken har bevaret både et romansk alterbord af jernalskvadre og en romansk granitdøbefont, foruden figurerne fra en sengotisk altertavle; de er nu indsat i en trefløjet tavle fra 1955. Prædikestolen, der har sin opgang gennem triumfmuren mellem kor og skib, er fra omkring 1575, mens et tidligere altermaleri, udført

Det arbejde, der ønskes udført, er foranlediget af, at et hulrum mellem kernen af den kasseopbyggede mur og facadestenen opsamler vand og forårsager frostsprængninger. Hemmet Kirke er af stor lokal betydning og det ønskede tiltag er tiltrængt. Desværre omfatter ansøgningsfeltet dog en række arbejder på bygninger, kalkmalerier og inventargenstande, der er af så enestående national betydning, at de må prioriteres højere.

Holmstrup Kirke:

Holmstrup Kirke ligger nogle hundrede meter nord for den såkaldte Sankt Sørenskilde, der i middelalderen hørte til Danmarks mest velbesøgte. De mange valgfartende til kilden kom også i kirken, og den blev så

velhavende, at det omkring 1490 blev besluttet at bygge en ny og større kirke. Den oprindelige kirke, der var romansk med flere gotiske tilbygninger, blev følgelig erstattet med en bygning udformet med et treskibet langhus med tårn og sakristi og efter et par års forløb også et våbenhus. På kirkens sydside ses fortsat sporene efter en konstruktion, der ellers er yderst sjældent på dansk grund, nemlig en udendørs prædikestol til brug for taler for særligt store menneskemængder. Fra den oprindelige kirke er overført en romansk granitdøbefont og en figur af Jomfru Maria fra en højgotisk sidealtertavle. Disse dele blev straks efter den nye kirkes færdiggørelse suppleret med en række fornemme, fortsat bevarede genstande: En stor fløjaltertavle med en korsfæstelsesfremstilling i midtskabet, et korbuekrucifiks med sidefigurer af Maria og Johannes, en sidealtertale med figurer af Johannes Døberen og Sankt Søren, to rækker korstole og et par fine dørløje. Efter reformationen i 1536 fik kirken almindelige stolestader og i 1647 en prædikestol udført af billedskærer Lorentz Jørgensen.

Holmstrup Kirke er af enestående national betydning, og den tiltrængte istandsættelse af dens især middelalderlige inventar må derfor vurderes som støtteværdig.

Horne Kirke:

Horne Kirke er en af Danmarks syv bevarede rundkirker og den eneste på Fyn. Det cirkulære, romanske skib, som øverst synes at være forsynet med skydeskår, fik i senmiddelalderen et nyt, langt kor i stedet for et oprindeligt, kort, og blev endvidere suppleret med en vestforlængelse, et vesttårn samt et våbenhus. Over det nye kor blev der sat et messespir. Tårnets øverste del blev i 1500-tallets seneste årtier bygget om, så det fik fire svungne gavle omkring et højt spir. Kirkens indre er selvsagt præget af dens specielle form. I den runde del bæres hvælvingerne således af fire ottekantede piller. Inventaret omfatter en romansk granitdøbefont og et sengotisk korbuekrucifiks, men Preben Bille-Brahe, der som besidder af det nærliggende Hvedholm gods havde ansvaret for Horne Kirke fra 1789 til sin død i 1857, var stærkt kunstinteresset og gav kirken et af landets fineste empireinteriører med et nyt alterparti, en ny, cylindrisk prædikestol, nye stolestader og nye pulpitter. Altertavlens maleri af Jesus, der lader de små børn komme til sig, er udført af C.W. Eckersberg i Paris i 1812. Den ligeledes nytillførte døbefont er udført af en af datidens bedst kendte arkitekter, nemlig C.F. Hetsch, der i 1825 også stod for et fornemt gravkapel på kirkegården, helliget slægten Bille-Brahe.

Horne Kirke er af enestående national betydning, og dens istandsættelse er følgelig også støtteværdig.

Hygum Kirke, 2 ansøgninger:

Hygum Kirke ligger synligt langvejs fra i det åbne landskab med fald ned imod både Hygum Nor og Nisum Bredning. Den består af et kor og et skib fra den tidligmiddelalderlige tid og et sakristi, et tårn med et højt, firsidet spir og en korsarm på skibets sydside fra den senmiddelalderlige tid. Egetræstagværkerne over kor, skib og korarm er middelalderlige. Koret, skibet og tårnet er blytækte, mens sakristiet og korsarmen er teglhængte. Indvendigt står koret, sakristiet og korsarmen med hvælvinger, men skibet har fladt træloft. Der er påvist kalkmalerier flere steder på kirkens vægge, mens en sengotisk, dekorativ udsmykning af hvælvingerne i kor og korsarm blev afdækket i 1980'erne. Af middelalderlige inventarstykker har kirken bevaret et granitalterbord – hvorfra midtstenen med den såkaldte helgengrav nu er indsat i korsarmens østmur, en granitdøbefont og to fragmentarisk bevarede træfigurer: et korbuekrucifiks fra omkring 1300, og en figurgruppe forestillende Den hellige Familie (Jomfru Marias) fra omkring 1510. Altertavlen er fra 1590'erne med malerier fra henholdsvis 1899 og 1942, prædikestolen er fra 1605-06 og kirkens stolestader fra 1940-42 med ældre dele inkorporeret.

1) Hygum Kirke har en enestående lokal betydning og de ønskede tagarbejder er både tiltrængte og støtteværdige, men må dog vige for en del af ansøgerfeltets øvrige, stærke ansøgninger vedrørende værker af enestående national betydning.

2) Hygum Kirke har en enestående lokal betydning og istandsættelsen af dens kalkmalerier er tiltrængt og støtteværdig. Ansøgningen kan dog ikke nå til tops blandt feltets mange stærke ansøgninger vedrørende værker af enestående national betydning.

Kasted Kirkegård:

Kasted Kirke har romansk kor og skib, begge med en næsten fuldstændig kvadratisk grundplan, samt sengotisk våbenhus og tårn; det sidste med en overdel fra 1935. Koret er overhvalvet og rummer sengotiske kalkmalerier bestående af geometriske borter og bomærker, mens skibet har træloft. Inventaret omfatter en romansk granitdøbefont, en prædikestol fra 1700-tallet, stolestader fra 1840'erne og en alterudsmykning udført af Elín Stefánsdóttir og bestående af et triptykon af vævede tæpper. Den tidligere altertavle, et maleri udført af P-A- Lüders i 1879, er ophængt på skibets vestvæg.

Da Ancher Jørgen Secher til den nærliggende Kærbygård i 1799 mistede sin hustru, bestilte han et gravmæle, som skulle anbringes på Kasted Kirkegård og forsynes med et dobbeltportræt af ham selv og hustruen. Kunstneren, Nikolaj Dajon, måtte efter sigende modellere hustruens portræt efter et silhoutklip og enkemandens beskrivelse.

Indtil 1805, da begravelser inde i kirkerne blev forbudt, valgte de fleste af stand denne type. Ved sit valg af kirkegården markerede Secher sig som en af de fremsynede, der foregreb denne mulighed. Monumentet, der er placeret med udsigt mod Kærbygård, er forvitret og har brug for den ønskede istandsættelse. Dets historie og dets kendte kunstner giver det en enestående lokal betydning. Ansøgningen er således støtteværdig.

Kongsted Kirke:

Kongsted Kirke består af et romansk skib, der i senmiddelalderen er forlænget til et langhus med skib og kor i ét og en tresidet østgavl. Fra senmiddelalderen stammer også et våbenhus, et sakristi og et tårn, der på den mellemste del fremstår bæltmuret, dvs. at teglstensmurene brydes af i alt ni hvide kridtstensbånd. Kirkens indre fremtræder usædvanligt rigt. Et mylder af kalkmalerier er udført af to forskellige værksteder: det såkaldte Kongstedværksted, der er opkaldt efter netop denne kirke og som har arbejdet i 1400-tallets anden fjerdedel, og det såkaldte Fakseværksted, der har arbejdet i tiårene omkring 1500. Der er i begge tilfælde tale om detailrige figurscenerier af høj kunstnerisk kvalitet. Bortset fra døbefonten fra 1200-tallet er kirkens inventar fra 15- og især 1600-tallet og for størstedelen udført af kendte billedskærere. Altertavlen fra omkring 1600 er tilskrevet Bertel Snedker i Vordingborg, mens herskabsstolene fra 1586 er tilskrevet Abel Schrøder d.Æ. i Næstved, og i al fald korgitteret og prædikestolen dennes ældste søn Ejler Schrøder.

De ansøgte arbejder gælder værker af enestående national betydning og med et stort behov for istandsættelse. Både kalkmalerier og inventar er under nedbrydning; malerierne er snavsede og afskallende, der er skimmel under stolerækkerne og bag vægpanelerne og råd og svamp i korgitteret. En samlet indsats er således værd at støtte.

Korning Kirke:

Korning Kirke består af et kor og et skib fra den tidlige middelalder og et våbenhus og et tårn fra den sene middelalder. Tårnets øverste del blev stærkt skadet ved en storm i 1715, og ved genopbygningen blev det oprindelige sadeltag erstattet med et løgspir. I det indre er der fundet såvel ornamenterede gulvfliser fra 1200-tallet som flere kalkmaleriudsmykninger fra dels 14-1500-tallet, dels 1700-tallet. Ingen af disse dele er synlige, men kirken fremstår ikke desto mindre meget rigt udsmykket, fortrinsvist på grund af det imponerende korgitter, der er skænket af Niels Jensen til den nærliggende Ussinggård i 1704 som både gitter og gravminde over ham selv og hans tre hustruer. Dets overdådige udsmykning omfatter blandt andet to knap legemsstore engle med flammesværd, en på hver side af gitterets dør. Blandt kirkens øvrige inventar er

en romansk granitdøbefont udsmykket med fire løver, der ret usædvanligt for typen ikke er indhuggede, men indridsede. Hertil kommer et sengotisk korbuekrucifiks, et unikt, tekstilmalet alterbordspanel, en altertavle fra omkring 1600 og en veludført prædikestol fra omkring 1625 med de oprindelige malerier i behold.

De to inventarstykker, der ønskes sat i stand, har en meget høj bevaringsværdi, korgitteret af national karakter. Arbejdet er tiltrængt og ubetinget støtteværdigt.

Kværndrup Kirke:

Den højtbeliggende Kværndrup Kirke består af et romansk skib, der er i senmiddelalderen er forlænget mod både øst og vest og suppleret med dels et våbenhus, dels et tårn, der imod traditionen om tårne i vest er sat over koret i øst. Omkring 1600 blev kirken yderligere udvidet med tværskibe mod både nord og syd. I det indre er der fremdraget senmiddelalderlige kalkmalerier. Blandt kirkens inventargenstande er en romansk granitfont og en gotisk fløjaltertavle skænket af Gregers Ahlefeldt -Laurvig-Bille til Egeskov i årene omkring kirkens overgang til selveje i 1958 efter 400 år under Egeskov. Blandt de øvrige vidnesbyrd om kirkens tilknytning til Egeskov er, at det sydlige tværskib siden 1616 har været indrettet til gravkapel for herregårdens ejere, skilt fra det øvrige kirkerum med et gitter og indrettet med blandt andet et interessant, panelopbygget sandstensmonument over seks generationer af familien Ulfeldt til Egeskov. I 1872 forestod Frederik Siegfried Bille-Brahe opførelsen af et gravkapel på kirkegården. Det er en elegant, nygotisk teglstensbygning med t-formet plan, gavle imod alle fire verdenshjørner, stavværksvinduer og detaljer i form af slægtsvåbenet, bladfriser og småsøjler i cement. Den blev i 1958 overdraget kirken til brug som ligkapel. Det ansøgte arbejde er både tiltrængt og fornuftigt projekteret. Da kapellet må tildeles en meget høj bevaringsværdi, er projektet ubetinget støtteværdigt.

Nørre Sandager Kirke:

Nørre Sandager Kirke står med et romansk skib af marksted og granitkvadre, et gotisk kor og tårn og to eftermiddelalderlige kapeller ud for koret, et mod syd fra 1590 og et mod nord fra 1750. Våbenhuset, der lidt utraditionelt er placeret vest for tårnet, er fra 1822. Kun en enkelt af kirkens inventargenstande er fra middelalderen, nemlig en mægtig klokke, der er støbt af Peter Hansen i Flensborg i 1492. Bortset fra døbefonten fra omkring 1700 er stort set alt inventaret fra 18-1900-tallet. En pengeblok og orglet er fra omkring 1800, mens prædikestolen og stolestaderne blev føjet til i 1822 som led i en større istandsættelse, som blev gennemført på foranledning af grevinde Constance Gyldensteen til herregården af samme navn. Nørre Sandager var nemlig en af de kirker, der lå under Gyldensteen, og efter at grevinden i 1809 havde ladet Nørre Sandager Kirkes altertavle flytte til Særslev Kirke, fik hun besked på at sætte Nørre Sandager Kirke ordentligt i stand. Hun tilføjede dog aldrig nogen ny altertavle. I dag står der et forgyldt kors fra 1998. Grevinden er sammen med andre ejere af Gyldensteen begravet i kirken. Døbefonten, som ansøgningen gælder, er et usædvanligt værk. Den er af marmormalet træ og udformet som en Johannes Døberfigur med en ottekantet kumme med låg på hovedet. Kirken har en enestående lokal betydning, og den tiltrængte istandsættelse af dens sjældne font er absolut støtteværdig.

Skagen Kirke:

Skagen har haft en sognekirke fra i al fald 1300-tallet. Men fra 1500-tallet blev bygningen til stadighed udsat for sandflugt, og i 1795 måtte den opgives som kirke. Bygningen blev derfor revet ned bortset fra tårnet, der under betegnelsen 'den tilsandede kirke' er blevet et søgt turistmål. Et kapel af træ et par kilometer mod nordøst tjente herefter som kirke indtil 1839, da det blev revet ned til fordel for en ny stenkirke, tegnet af Danmarks ledende arkitekt, C.F. Hansen. Hansens kirke, der blev indviet i 1841, var en enkel langhusbygning med kor og skib i ét og en lille tagrytter over vestenden. Omkring 1900 var den blevet for lille til den voksende befolkning, og arkitekt og medlem af byens kunstnerkoloni, Ulrik Plesner, forlængede den mod øst, gjorde tagrytteren til et regulært tårn og tilføjede et sakristi. Det gennemført klassicistiske indre vidner

fortsat om Hansens indsats, om end flere inventargenstande blev udført af ny til den udvidede kirke. Det var kendte kunstnere, der blev inddraget: Altermaleriet af Jesu fødsel er således udført af Joakim Skovgaard, og prædikestolen, der er af eg med forgyldning og som ligesom døbefonten anbragt i rummets midterlinie, er udført af Thorvald Bindesbøll.

Skagen Kirke har pga. sin historie og de involverede kunstnere en betydelig, national bevaringsværdi. Ansøgningen er derfor støtteværdig.

Svindinge Kirke:

Svindinge Kirke er blandt Danmarks meget få landsbykirker fra renæssancen. Den blev ifølge en indskrifttavle, som nu er anbragt i tårnrummet, indviet af brødrene Erik og Christoffer Valkendorf til Glorup i 1577, Christian IV's fødselsår. Kirken, der afløste en middelalderbygning et stykke derfra, består af et såkaldt langhus med kor og skib i ét, foruden et tårn med et spir midt på sadeltaget og et våbenhus. Døbefonten fra den gamle kirke blev i første omgang bevaret og sat på et kalkstenspodium, der nu tjener som plade på et romantisk bord i Glorup have. En klokke, der er så stor, at der skulle seks mand til at betjene den, er fra 1572, mens alterbordet, der er beklædt med kalkstensplader med Valkendorfs navn og våben, er fra 1578. Altertavlen, der er af sort marmor med relieffer i alabast og prædikestolen, der er af sandsten med og har firkantet kurv, er skænket af Christoffer Valkendorfs nevø og dennes hustru, der blev de næste ejere af Glorup. Christoffer Valkendorf selv er mindet på en figursten over og ham og hans brødre, et portrætmaleri og en indskrifttavle, der opregner alle hans bedrifter og slutter med, at "af alt dette roser jeg mig ikke". Ansøgningen er udsprunget af, at der efter langvarige problemer med kirkens udvendige kalkning gennemføres en ny, tilbundsående – og dyrere. Arbejdet er både tiltrængt og støtteværdigt, om end det qua sin karakter ikke kan få en topplacering.

Sønder Vium Kirke:

Sønder Vium Kirke har romansk kor og skib af granitkvadre samt gotisk tårn og våbenhus af (genbrugte) kvadre og teglsten. De oprindelige vinduer er muret til, men en del af dem står stadig synlige. Kirkens ældste stykke inventar er det oprindelige alterbord, der er af tufsten med en kerne af granit, samt den romanske døbefont af granit. Et korbuekrucifiks fra 1200-tallets slutning har været af den særlige form, der ellers fortrinsvist kendes fra Gotland: med en stor ring bag Kristusfiguren. Kirken har også bevaret en middelalderlig klokke, dateret 1444. Det fint udskårne alterbordspanel er fra 1500-tallets slutning, men prædikestolen, en præstestol og en del af stoleværket fra 1600-tallets begyndelse. Den fornemme renæssancealtertavle fra 1652 står fortsat med sin oprindelige staffing og sine oprindelige malerier. Ansøgningen er foranlediget af et flerårigt problem med kalkdrys og gælder også en oprensning af hvælvlokkerne samt en indvendig kalkning med en deraf afledt sikring af det historiske inventar. De ønskede arbejder er tiltrængte, og om end de ikke direkte vedrører kirkens mest spektakulære dele, er de stadig støtteværdige. De må dog må prioriteres lavere end de mange ansøgninger i feltet, der gælder direkte arbejder på bygninger, kalkmalerier og inventargenstande af enestående national betydning.

Sønderholm Kirke:

Sønderholm Kirke har romansk kor med apsis og et jævndreng skib, som i senmiddelalderen er suppleret med tårn, våbenhus og kapel og i 1700-tallet en ekstra tilbygning med en særskilt indgang for ejerne af den nærliggende herregård Store Restrup. I tårnrummet blev der ligeledes i 1700-tallet indrettet et gravkapel. Kirkens indre er overhælvbet, og i apsis og kor ses en af Danmarks relativt sjældne efterreformatoriske kalkmaleriudsmykninger. Billederne, der viser Dommedag, en række gammeltestamentlige scener og de fire evangelister, er bekostet af Gabriel Gyldenstjerne til Store Restrup og hans hustru i 1556. Det samme par har også skænket kirkens prædikestol, mens døbefonten er fra den tidlige middelalder og altertavlen fra 1500-tallets slutning med malerier fra 1700-tallet. Blandt kirkens begravelser er en mere usædvanlig. I 1621 blev

Christence Kruckow nemlig begravet her efter at være blevet henrettet for trolddomsudøvelse. Da hun var adelig, blev hun ikke brændt, men halshugget, men nåede forinden at stifte "Den halshuggede Jomfrus Legat".

Sønderholm Kirke har en betydelig lokal værdi, og ansøgningen gælder et tiltrængt arbejde, om den må placeres et stykke nede i feltet af de mange vigtige tiltag til bevaringen af værker af enestående national betydning.

Søvind Kirke:

Søvind Kirke består af et kor og et skib fra den tidlige middelalder og et tårn og et senere forhøjet våbenhus fra den sene middelalder. Der har desuden ligget et kapel ved korets nordside. De ældste dele er bygget af granitkvadre udvendigt og marksten indvendigt, mens tårnet fortrinsvist er af munkesten og våbenhuset af marksten. Det indre står nu med hvide vægge og hvælv, men under kalken på en del af væggene og alle hvælvingerne gemmer der sig kalkmalerierne fra omkring 1500. Inventaret omfatter en romansk granitdøbefont, en prædikestol fra 1575 og en altertavle fra 1723 bestående af et nadvermaleri i en enkel barokramme. Stolestaderne er fra 1907, men omfatter ældre dele. Blandt flere fine gravminder er en stor figursten fra 1500-tallets slutning. Under svenskekrigene i 1657-60 blev kirkens indre raseret, og prædikestolens bund hakket over.

Det oplyses, at kirkens indre senest blev kalket i 1970'erne. Da der nu atter ønskes kalket, ønskes lejligheden benyttet til at gennemføre en istandsættelse af inventaret, der gennemgående fremstår snavset og skrammet og med løse farvelag. Det ønskes fremover også beskyttet med gardiner for de sydvendte vinduer. Søvind Kirke må tillægges en enestående lokal betydning, og de ansøgte arbejder er tiltrængte, men må vige for en del af ansøgerfeltets øvrige, stærke ansøgninger vedrørende værker af enestående national betydning.

Tjæreborg Kirke:

Tjæreborg Kirke består af et romansk kor og skib, der ud fra syddørens spidsbuede form synes færdiggjort i 1200-tallets slutning, en lidt yngre vestforlængelse, samt et tårn og et våbenhus fra omkring 1500.

Tårnummets hvælvinger har en nu overkalket, dekorativ kalkmaleriudsmykning, mens de flade trælofter i kor og skib i 1651 fik en ganske usædvanlig bemaling, der i skibet består af store ovalmedaljoner med helfigursportrætter af de tolv apostle. Ved en reparation af loftet i 1891 blev korets bemaling og en mindre del af skibets ødelagt, men er siden rekonstrueret. Loftsmalerierne blev bekostet af ejeren af den nærliggende herregård Krogsgaard, Wentzel Rothkirck, der i de samme år skænkede kirken en ny altertavle og gav kirkens lektorieprædikestol fra 1586 dens nuværende placering samt en himmel. Rothkirck og hans to hustruer er også mindet på et mægtigt epitafium, der oprindeligt var placeret i koret, men som nu er flyttet til skibet. Blandt de mange inventargenstande, der er bevaret fra tiden før Rothkircks modernisering er 15 figurer fra kirkens middelalderlige altertavle, nemlig en såkaldt nådestol, dvs. Gudfader med sin søn, en Maria med barnet og en S. Clemens samt de 12 apostle.

Disse figurer, der siden 1938 er opsat i et nyt alterskab, er i en så ustabil bevaringstilstand, at de end ikke tåler berøring. De har altså et akut behov for at blive sat i stand. Da de også har en enestående, lokal betydning, er istandsættelsen værd at støtte.

Tranderup Kirke:

Tranderup Kirke har romansk kor og skib, hvoraf koret dog er ændret i sengotisk tid, da en oprindelig apsis blev revet ned til fordel for en ny gavl med et stort, spidsbuet vindue, der lod et rigt dagslys ind, men som nu atter er muret til. I sengotisk tid blev der endvidere tilføjet et våbenhus, mens tårnet, der blev føjet til i 1832, er højst usædvanligt for en landsbykirke, idet det er holdt i en klart klassicistisk stil med blandt andet en åben, kobberklædt overbygning, hvori kirkens klokke er ophængt. Kirkens hvælvinger er i flere omgange i

årene 1375-1530 dekoreret med fortrinsvist ornamentale kalkmalerier. Blandt dens inventar er den sengotiske altertavle med fløje til at bevæge i takt med kirkeårets gang, og flere middelalderlige træskulpturer. Prædikestolen er fra 1703.

Ansøgningen peger rigtigt på, at tårnet er tilskrevet arkitekt C.F. Hansen, men at denne antagelse ikke kan dokumenteres. Ifølge en undersøgelse udgivet i 1995 blev tårnet tegnet af bygningsinspektør W.Fr. Meyer, mens dets udførelse blev overvåget af arkitekt Conrad Seidelin. Men som ansøgningen også anfører, er tårnet specielt og fra en afgørende periode i kirkens og landets historie. Idet det må tildeles en enestående national betydning, må dets tiltrængte istandsættelse rubriceres som støtteværdig.

Trans Kirke:

Trans Kirke, der er beliggende helt ud til Vesterhavet på den enorme Bovbjerg Klint, er synlig videnom. Den nuværende kirke, som består af et tidligmiddelalderligt kor og skib og et senmiddelalderligt tårn, har efter alt at dømme haft en forgænger af træ. På kirkens mure ses spor af såvel begge dens oprindelige indgangsdøre, en mod nord og en mod syd, en ekstra norddør, der førte til en nu fjernet balkon, og flere oprindelige vinduer. Tårnet, der fra omkring 1800 har fungeret som våbenhus, har et egnstypisk, stejlt sadeltag. Kirkens indre, der står med fladt loft og hvide vægge, præges af en istandsættelse i 1960'erne. Der er dog bevaret en romansk døbefont af granit og et eftermiddelalderligt korbuekrucifiks, ligesom prædikestolen er fra 1655 og altermaleriet, der erstattede et ældre, brændt, fra 1913. Det inventar, der blev tilføjet i 1960'erne, nemlig alterbordet, knæfaldet og kirkens bænke, blev udført i ubehandlet lyst træ for at passe til kirkens barske omgivelser.

Kirken er stærkt eksponeret for vejr og vind og blev i 2016 yderligere ramt af et lyn, der efterlod dens tagværk i en ringe forfatning. Tårnets blytag er utæt, tømmeret ustabil og murankrene gennemtærede. Ikke mindst på grund af sin enestående beliggenhed er kirken af enestående national betydning, og udbedringen af de konstruktive svigt i tårnets tagkonstruktion er derfor et klart støtteværdigt projekt.

Trinitatis Kirke, Fredericia:

Fæstningsbyen Fredericia blev anlagt i 1650 med henblik på, at der skulle være et jysk forsvarsanlæg på et sted, hvorfra det både kunne kontrollere den snævre indsejling til Lillebælt fra Kattegat og sikre en eventuel overførsel af tropper. Indbyggerne i den nye by fik en udstrakt religionsfrihed, og der blev fra første færd opført gudshuse for forskellige kongregationer. En dansk kirke fra 1655 blev i 1689 erstattet af den nuværende Trinitatis Kirke, der i begyndelsen hovedsageligt stod i bindingsværk, for i 1732-47 at blive bygget om i grundmur. Det store kirkerum med kor og skib ud i ét er typisk for den protestantiske kirketradition, der blev skabt efter Reformationen i 1536. Det har siden opførelsen fået et par mindre tilbygninger.

Kirkens døbefont, der er fra omkring 1225-50, stammer sandsynligvis fra sognekirken i landsbyen Ullerup, der blev nedlagt af hensyn til Fredericias anlæg. Dens imponerende himmel er ligesom prædikestolen og altertavlen anskaffet umiddelbart efter bygningens færdiggørelse. Det er dygtigt udførte barokarbejder med udskårne blomster, blade og ranker, og de må tildeles en national betydning. Den ønskede istandsættelse af dåbshimlen og altertavlen er tiltrængte og absolut støtteværdige arbejder, men ansøgningen må ikke desto mindre dog placeres et stykke nede i feltet af de mange vigtige tiltag til bevaringen af værker af enestående national betydning.

Tønder Kristkirke:

Tønder Kristkirke blev fra 1591 opført af ny i stedet for en middelalderlig kirke på samme sted. Af denne kirke er dog bevaret et tårn fra 1520 med et spir, som flere gange har været ramt af lynet. Den nye kirke blev bygget som et treskibet, såkaldt langhus, hvortil der sidenhen blev føjet et par små vindfang samt et par nu nedrevne kapeller. Et sakristi og et ligkapel mod syd er fra 1940'erne. I det indre findes et righoldigt udvalg af gammelt inventar. Den ottekantede marmordøbefont fra omkring 1300, tre krucifikser, prædikestolen fra

1586, en del af stolestaderne og et af kirkens epitafier er overflyttet fra den gamle kirke. Til den nye kirke blev der i 1623 bygget et såkaldt sangerpulpitur på grænsen mellem kor og skib, mens den rigt udskårne altertavle, der er udført på den lokale billedskærer Peter Petersens værksted i 1695, blev skænket af amtsskriver Friederich Jürgensen og hans hustru til minde om parrets afdøde datter. Tavlen knytter sig dermed til kirkens talrige epitafier, der er udført gennem perioden 1586-1695, og som er betalt af Tønders historisk rige borgerskab.

Epitafiet over Nicholaus Tych er et fantastisk arbejde med en fabulerende overflod af udskårne blade, hvori der er indfældet portrætter af Tych og hans familie. Det må tilegnes en national bevaringsværdi, og dets istandsættelse derfor være støtteværdig.

Tørring Kirke:

Den relativt frit beliggende Tørring Kirke består af et romansk kor og skib, begge dele bygget af granitkvadre, et senmiddelalderligt tårn og et våbenhus, der er tilføjet så sent som i 1974. En sjælden detalje er et tilmuret, cirkelrundt vindue nederst i korets sydmur. Det er blevet defineret som et såkaldt spedalskhedsvindue, hvorigennem smittede med den frygtede sygdom spedalskhed kunne følge med i, hvad der skete i kirken, men er måske snarest et såkaldt hagioskop med den bredere betydning at give indsigt for alle, der af den ene eller anden grund ikke kunne deltage i fællesskabet inde i kirken, og som derfor måtte være med via glughullet. Tårnet, der til dels er bygget af genbrugte granitkvadre, har fungeret som våbenhus. I det indre står koret med en kalkmaleriudsmykket hvælving, mens skibet har fladt træloft. Ud over den romanske granitdøbefont er der fra den tidlige middelalder bevaret et par gravsten. Altertavle og prædikestol er begge fra 1600-tallets begyndelse, men altertavlen har fået nye malerier omkring 1850 og prædikestolen i 1922.

Den påtænkte udskiftning af blytaget på tårnets vestside følges af en forstærkning af tagkonstruktionen og kombineres med en udskiftning af et nedslidt betondæk med et nyt dæk med en ny klokkestol. Der er tale om et meget vigtigt arbejde i en kirke af stor lokal betydning, omend det overtrumfes af andre, endnu mere betydelige.

Vig Kirke, ansøgning om tillægsbevilling:

Vig Kirke består af et romansk kor og skib med senere tilføjet våbenhus, sakristi og tårn. Tårnet blev bygget omkring 1400, men blev små hundrede år senere forhøjet og fik sin nuværende skikkelse. Dets facader præges af usædvanligt mange murankre. Indvendige træankre blev sandsynligvis allerede etableret i forbindelse med bygningens forhøjelse. Det aktuelle projekt er foranlediget af, at der er konstateret svigt i de eksisterende stål-træksystem, og det foreslår, at det oprindelige træ-træksystem retableres. Det tilstræber altså at genoptage et system, som var en integreret del af de middelalderlige, byggetekniske principper, men som i dag sjældent er bevaret. Projektet må dermed anses for absolut støtteværdigt, og da der er tale om et bekosteligt arbejde, som synes at være nødvendigt for at undgå yderligere skader i det middelalderlige murværk, må ansøgningen prioriteres.

Vor Frue Kirke, Aarhus:

Vor Frue Kirke i Aarhus rummer bygningsdele tilbage til 1100-tallets begyndelse, hvoriblandt en genetableret og stærkt restaureret frådstenskrypt. Kirken tjente indtil 1200-tallet som byens domkirke, men blev så afløst af den nuværende domkirke, der i modsætning til Vor Frue Kirke lå centralt i middelalderbyen. Vor Frue Kirke blev i stedet knyttet til et dominikanerkloster med bygninger, der for en stor del er bevarede. Den nye dominikanerkirke blev i løbet af de næste to hundrede år fornyet i tegl fra øst til vest og forsynet med sydkapeller samt et slankt tårn. Det overhvælvede indre præges af en del kalkmalerier. Kirkens vigtigste inventarstykke er den mægtige, senmiddelalderlige altertavle, der er skåret i Claus Bergs værksted i Odense

omkring 1520. Prædikestolen er fra 1598-99, mens døbefonten og et korbuekrucifiks er fra 1600-tallets slutning.

Det projekt, hvortil der ønskes støtte, gælder en restaurering af dels den fornemme altertavle, dels tre betydningsfulde epitafier. Arbejdet er tiltrængt, og da både kirken og dens altertavle har en enestående national betydning, mens de tre epitafier via de personer, de gælder, samt deres udformning vidner om væsentlige lokale forhold, må ansøgningen betragtes som støtteværdig.

Ørum Kristkirke:

Ørum Kirke består af et romansk kor og skib af granitkvadre, et tårn fra senmiddelalderen og et sakristi og et våbenhus fra renæssancetiden. På nordsiden er der både bevaret tre oprindelige vinduer og en enestående nordportal med udhuggede ørne. Lige så enestående er sakristiet, der mod sædvane er placeret øst for koret og af polygonal form. Kirkens inventar omfatter en romansk døbefont af granit, men er herudover fortrinsvist fra renæssancen. Både altertavlen og prædikestolen er således fra begyndelsen af 1600-tallet, idet altertavlen dog præges af en istandsættelse i 1738, hvor der blev isat nye malerier, mens rammeværket blev marmoreret. En del af stoleværket er ligeledes fra 1600-tallet. Langs med væggene er der bevaret høje træpaneler.

Den ønskede, indvendige istandsættelse tilstræber at rette op på almindelig slitage samt at etablere en bedre handicapadgang ved at etablere en ny belægning på hovedstier og forplads samt sænke gulvet i en del af kirken. Der ønskes kalkning, istandsættelse af det historiske inventar, istandsættelse/fornyelse af vinduer og våbenhusdør samt fornyelse af gulve, elinstallationer og varmeanlæg. Endelig ønskes rummet farvesat af ny.

Ørum Kirke har en betydelig lokal værdi, og ansøgningen fortjener at blive støttet, om end den må placeres et stykke nede i feltet af de mange vigtige tiltag til bevaringen af værker af enestående national betydning.

Øse Kirke:

Den relativt frit beliggende Øse Kirke har romansk kor og skib af veltilhugne granitkvadre, hvoraf flere er dekoreret med billeder. Både kor og skib har også bevarede, romanske vinduer. I senmiddelalderen blev der tilføjet et våbenhus, som udmærker sig ved, at det med sikkerhed har haft en udvendig kalkmaleridekoration. Desuden et tårn, som i 1700-tallets første del havde spir. Kirkens kor har været udsmykket med kalkmalerier fra 1500-tallets første årtier, men er i dag forsynet med en fresko af Kristi Genkomst, udført af Stefan Viggo Pedersen i 1943. Kirken blev i 1580'erne fuldstændig nyindrettet i henhold til de nye, protestantiske idealer, med en altertavle med bibelord, en såkaldt lektorieprædikestol anbragt centralt hen over korbuen, en præste- og en degnestol samt stolestader, så menigheden kunne sidde ned og høre prædikenen. Stolestaderne er dog sidenhen fornyet.

Udover en ubetvivlelig lokal betydning har Øse Kirke med især sine billedkvadre, våbenhusets udvendige bemaling og den engang helstøbte, protestantiske indretning også en klar national betydning. Årsagerne til borebilleangrebet er afhjulpet, og den nødvendige udbedring af dets følger fortjener støtte – også selv om arbejdet, egentligt imod kirkeistandsættelsesordningens krav, er igangsat på tilsagnstidspunktet.